

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

RURAL GREEN TOURISM AS A DIRECTION FOR TERRITORY DEVELOPMENT: EUROPEAN EXPERIENCE

У статті розглянуто та проаналізовано сучасні підходи до регулювання та розвитку сільського туризму як фактору трансформації сільських територій. Досліджено теоретичні положення сільського туризму та його значення в міжнародній і вітчизняній практиці. Принциповою особливістю зазначеного виду туризму є значення естетики, екології та економіки сільських територій в забезпеченні їхнього сталого розвитку. Розглянуто підходи до державного та нормативно-правового регулювання сільського туризму на прикладі провідних європейських країн. Визначені характерні особливості сільського туризму як окремої галузі туристичної діяльності. Доведено, що сільський туризм є важливим інструментом досягнення Цілей сталого розвитку, і його розвиток потребує спрощення бюрократичних процедур та гармонізації європейського та вітчизняного законодавства. Диверсифікація пропозицій родинних господарств як осередків сільського зеленого туризму має значний потенціал для сталого розвитку місцевих громад, що підтверджується міжнародним досвідом.

Ключові слова: сільські території, аграрний сектор, сільський туризм, зацікавлені сторони, стратегія розвитку, сталий розвиток.

УДК 338.48-44

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure73-22>

Белобородова М.В.

к.е.н., доцент кафедри туризму та економіки підприємства, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Донченко В.В.

магістр, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Волобуєва Д.С.

магістр, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Bieloborodova Mariia

Dnipro University of Technology

Donchenko Viktoriia

Dnipro University of Technology

Volobuieva Diana

Dnipro University of Technology

Modern approaches to the regulation and development of rural tourism as a factor in the transformation of rural areas are examined in the article. The theoretical provisions of rural tourism and its importance in international and domestic practice have been studied. The main feature of this type of tourism is the importance of aesthetics, environment, and economy of rural areas in ensuring their sustainable development. The purpose of the research, the results of which are presented in this article, is to substantiate the role and specifics of rural green tourism in the sustainable development of local rural communities based on the study of the best practices of European countries and to generalize recommendations for implementing this experience in Ukrainian realities. The following methods were used: theoretical generalization, factor analysis, abstract-logical (theoretical generalizations, formulation of conclusions), the method of statistical and economic groupings. Approaches to the state regulation of rural tourism are considered using the example of leading European countries. The characteristic features of rural tourism as a separate field of tourist activity are determined. It has been proven that rural tourism is an important tool for achieving the Sustainable Development Goals, and its development requires simplification of bureaucratic procedures and harmonization of European and domestic legislation. Diversification of the offer of family farms as centers of rural green tourism has significant potential for the sustainable development of local communities, which is confirmed by international experience. In international practice, rural tourism is either regulated at the legislative level as a separate industry or included in the general tourism regulation of the country, but in both cases, it is part of the diversification policy of agriculture and a tool for local communities' development. In addition, it is necessary to jointly solve the problem of informing consumers about the value of the product within the framework of sustainable tourism. Here too, effective use of information distribution channels, especially Internet capabilities, is of great importance.

Key words: rural areas, agrarian sector, rural tourism, stakeholders, development strategy, sustainable development.

Постановка проблеми. Сільський (зелений) туризм – це доволі популярний вид відпочинку, який добре і давно відомий у світі. У різних країнах мандрівники все частіше надають перевагу подорожам у сільську місцевість та малі міста чисельністю до 10 тисяч мешканців. Власне, кількість місцевого населення є одним із критеріїв, який дозволяє більш точно класифікувати сільський туризм. Особливо розвинений сільський туризм у Франції, Італії та Іспанії. Цей вид туризму успішно залучає відвідувачів, чиї витрати надають фінансову підтримку для збереження біорізноманіття та забезпечення економічного зростання в районах, що розвиваються. Тим не менш, і в цьому напрямку слід дотримуватись балансу, адже дослідження

впливу масового туризму на довкілля [1; 4; 5] підтверджують небезпеку у зв'язку із використанням землі, води, споживанням інших вичерпних природних ресурсів, посиленням етнічної дискримінації, забрудненням у зв'язку із більш активним використанням транспортної інфраструктури тощо.

І все ж таки більшість науковців підтверджують, що туризм може мати позитивний вплив на регіональний розвиток [2; 3; 6]. Місцеві переваги розвитку туризму необхідно розглядати поряд із його можливим негативним впливом. Мінімізувати останній дозволяє розповсюдження саме зелених форм туризму, об'єднаних в рамках єдиної організації – кластеру та/або DMO (Destination Management Organization).

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання розвитку сільських територій та ролі екологічного, аграрного та зеленого туризму в цьому процесі розглядали як вітчизняні, так і закордонні науковці. Так, в роботах Л. Безуглої [1; 2] обґрунтовано актуальність сільського зеленого туризму як окремого напрямку розвитку національного туристичного бізнесу. Авторка відмічає суттєву залежність екологічних форм туризму від макросередовища [2].

Слід зазначити, що проблема виживання невеликих родинних сільських господарств актуальна не лише в Україні. Дослідження, представлене в роботі R. Holland та ін. [3], ґрунтувалось на первинному опитуванні аграрних господарств у штаті Теннессі в 2020 році. Автори зробили висновок, що такі фактори, як маркетинг соціальних медіа та страхування ферм значно збільшують ймовірність розвитку агротуризму. В роботі зазначається, що невеликі господарства з проблемами виживання в США можуть розглянути агротуризм як інструмент підвищення їхньої економічної стійкості. Це твердження цілком узгоджується із висновками I. Koshkaldа [4] та ін., які зазначають, що економічна безпека аграрного сектору України полягає у диверсифікації напрямків його розвитку, зокрема, і за рахунок популяризації сільського зеленого туризму. S. Kalchenko та ін. [5] в своїй роботі доводять важливість розвитку даного виду рекреаційного бізнесу як форми самореалізації селянських господарств та обґрунтовують роль сільського підприємництва як чинника регіонального розвитку.

Тим не менше, в науковій літературі все ще недостатньо чітко пропонується визначення специфіки та особливостей сільського зеленого туризму на основі обґрунтування його ролі в сталому розвитку територій, що, безумовно, набуває особливої актуальності в умовах збалансованої відбудови нашої країни.

Постановка завдання. Метою дослідження, результати якого викладені в даній статті, є обґрунтування ролі та специфіки сільського зеленого туризму в сталому розвитку місцевих сільських громад на основі дослідження найкращих практик Європейських країн та узагальнення рекомендацій щодо застосування цього досвіду в українських реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дотепер все ще не існує усталених та чітко розмежованих визначень понять екологічного, сільського та зеленого туризму [9]. Ряд науковців протиставляють поняття масового та сталого туризму і, ми, відповідно, погоджуємося з тим, що поширення зеленого туризму є вираженням сталого розвитку економіки та суспільства загалом. Однак екологічні форми туризму також зазнали і критики з боку наукового співтовариства, адже вони мають суттєві негативні наслідки, пов'язані

з комерціалізацією раніше непорушених природних ресурсів, а також подальшим залученням їх в господарський обіг. У країнах із менш розвинутою економікою такі ресурси дуже часто неконтрольовано експлуатуються, що призводить до їхньої деградації та навіть повного зникнення [7].

Щодо безпосередньо сільського туризму, слід зазначити, що, наприклад, у європейському просторі немає єдиного визначення цього терміну через те, що політичний, економічний, соціальний, культурно-історичний контексти доволі сильно відрізняються в залежності від регіону. Проте є загальне поняття того, що «сільський туризм» – це туризм на сільській території (рис. 1), із врахуванням також деяких параметрів, що власне визначають цю «сільську територію» в певній країні [8].

Подекуди це визначається кількісному вираженні (наприклад, залежно від чисельності населення муніципалітету), або якісному (особливості конкретного простору). Наприклад, у деяких країнах, таких як Люксембург, більшість територій є сільськими. У Великій Британії сільська місцевість пов'язана з ландшафтом та кількістю жителів; в Італії визначення сільської території пов'язане із заняттям населення сільським господарством.

Загалом у країнах Європи існує два підходи до політики у сфері сільського туризму:

1) специфічні укази та положення саме для «сільського туризму» є (іноді – лише для фермерського чи агротуризму, які представляють приблизно 20% галузі сільського туризму) окремо від загального законодавства у сфері туризму. Наприклад, такий підхід поширений на Півдні Європи, (в Італії, Іспанії Греції);

2) у більшості країн ЄС немає специфічної правової бази щодо сільського туризму.

Доволі розповсюдженою серед науковців є точка зору, згідно із якою сільський туризм – це термін, який використовується, скоріше, з метою реклами та просування, але з юридичного боку підприємці у сфері сільського туризму працюють так само, як і решта підприємств у туристичному секторі. Такий підхід використовує Великобританія, Скандинавія, Німеччина, Австрія тощо. Можлива підтримка може здійснюватися через різні відділи та міністерства залежно від особливостей кожної окремо взятої країни і може включати просування туристичних об'єктів сектора, іноді з невеликими фінансовими ресурсами для підтримки проєктів на сільських територіях. Найчастіше кошти будуть виділятися по лінії міністерств, відповідальних за розвиток сільських територій. Як правило, в ЄС це міністерства сільського господарства, які відповідають за Фонди розвитку сільських територій. Крім цього, можуть бути залучені міністерства, які займаються питаннями праці та професійної освіти, культури (спадщини), навколишнього

середовища (природні, національні парки тощо), економічного розвитку в цілому.

Нами було розглянуто та проаналізовано стратегії та політику в галузі розвитку сільського туризму в наступних країнах: Іспанія, Фінляндія, Австрія, Німеччина, Велика Британія та Польща.

Вибір країн зумовлений доцільністю дослідження досвіду як Західної, так і Східної Європи, окрім того важливими критеріями стали відмінності щодо клімату, ландшафту, менталітету, історії розвитку сільського туризму, наявності або відсутності специфічної політики у сфері сільського туризму. Це дозволяє виявити деякі особливості та тенденції розвитку сільського туризму, які залишаються незмінними за будь-яких умов і, швидше за все, будуть також актуальні в українських реаліях.

Фінляндія. Необхідність національного проєкту з розвитку та координації сільського туризму обговорювалася у Фінляндії на початку 2000 років учасниками спеціально сформованої робочої групи із сільського туризму в рамках політики у галузі сільського господарства. На той час у країні вже було реалізовано проєкти з розвитку сільського туризму лише на рівні окремих регіонів.

Основна мета нової стратегії розвитку сільського туризму (2020 рік) полягала в тому, щоб випробувати нові інструменти для підтримки туристичної індустрії у сільській місцевості, що, як показував досвід інших країн та власний досвід Фінляндії, сприяє економічному розвитку сіл. Завдання проєкту включали: налагодження та підтримання зв'язків між сільськими підприємцями та місцевим населенням; розширення співробітництва та взаємного навчання між селами; розробка критеріїв якості послуг у сільському туризмі; створення сприятливих можливостей для підприємництва на сільських територіях; зростання внутрішнього та в'їзного туризму [13].

Проєкт передбачав роботу за трьома напрямками:

- 1) ноу-хау у розвитку сільського туризму;
- 2) розробка туристичних продуктів та визначення стратегій маркетингу;
- 3) побудова професійної спільноти та налагодження взаємодії.

Іспанія. Регіональне законодавство про сільський туризм більшою чи меншою мірою деталізує поняття «сільської території». Таке законодавство з'явилося вперше у Каталонії 1983 року, найновіші зразки – у Мадриді та деяких приморських регіонах були прийняті у середині 2000-х років [11].

В цілому сільський туризм в Іспанії визначають як діяльність, що передбачає співпрацю органів влади, бізнес-середовища, місцевих жителів і туристів, що дозволяє туристам подорожувати в сільські райони країни з метою спілкування з природою, знайомства з культурою і традиціями, при цьому такі подорожі повинні здійснюватися без шкоди для місцевих ресурсів та сприяти сталому

розвитку території. Також важливим є активне залучення місцевих жителів, підтримка традиційних видів діяльності, традиційної кухні, характерними є маломасштабні (як за розміром груп мандрівників, так і сторони, що приймає, - як правило, це сімейні підприємства) форми туристичної діяльності, з індивідуальним підходом [14].

В Іспанії велика кількість різних асоціацій сільського туризму, у 2012 році, наприклад, діяла в середньому одна асоціація на 37 будинків (прикладі: ASETUR – Іспанська асоціація з сільського туризму, ACALTUR – Федерація власників об'єктів розміщення у сільському туризмі Кастильї та Леона, AUTURAL – Асоціація професіоналів у сільському туризмі, TURALCAT – Федерація сільського та агротуризму Каталонії). Також існувала своя система класифікації засобів розміщення в сільській місцевості (колоски, оливки, зірки, дуби, дубове листя, ключі тощо). Асоціації були дуже розрізнені між собою і деякі перебували у складних відносинах з урядом.

Австрія – одна з країн-лідерів у сільському туризмі. Великою мірою регулювання галузі здійснюється на регіональному рівні, хоча також діють федеральні та європейські нормативи. На національному рівні з січня 2018 року за політику в галузі туризму відповідає Федеральне міністерство зі сталого розвитку та туризму. Нова урядова програма, зокрема, фокусується на покращенні базових засад функціонування галузі та ділового середовища. Це виявляється у зниженні фінансового та адміністративного навантаження, особливо для малого та середнього бізнесу, у тому числі на сільських територіях, підготовці професійних кадрів у сфері туризму та розробці загальної національної стратегії туризму. Стратегічні завдання включають такі питання, як зміцнення національного бренду та скоординований маркетинг, інтернаціоналізація ринків, фінансова підтримка підприємств малого та середнього бізнесу, розвиток сучасних технологій, інновацій та цілорічний туризм, а також сталий розвиток. Особливий акцент робиться на зміцненні взаємодії між національним та регіональним рівнями у тургалузі.

Один із успішних прикладів – з тірольського містечка Ішгль, яке добре відоме гірськолижникам. Розвиток гірськолижного курорту став потужним стимулом та підтримкою для місцевого сільського господарства. По-перше, фермери (їх на околицях містечка близько 60) приймають у себе в гостьових будинках туристів, по-друге, влітку прямо на місці гірськолижних схилів розташовані пасовища, які завдяки розвитку курорту стали більшими за розміром і добре культивуються, дозволяючи фермерам виробляти більше продукції.

Німеччина. У 2017 році в Німеччині було проведено детальний тристоронній аналіз сектору

сільського туризму, з фокусом на пропозицію, попит та фінансування у галузі. В країні немає точного загальнонаціонального визначення сільських районів. Згідно з німецькою класифікацією сільських округів, сільські території становлять 59%, там проживає 27% населення та виробляється 21% ВВП.

Також немає чіткого визначення терміну «сільський туризм». У багатьох випадках ця назва виражає лише те, що туризм відбувається у сільській місцевості. У німецькій мові існують різні синоніми, такі як відпочинок на природі, фермерський туризм, агротуризм. Сільськогосподарський або фермерський туризм – як частина сільського туризму – часто безпосередньо пов'язаний із сільським господарством.

Говорячи про сільський туризм, слід згадати федеральну професійну спільноту з фермерських свят та сільського туризму в Німеччині, яка відповідальна за заходи щодо забезпечення якості, маркетингу та навчання, а також за підтримку інтересу до сільського туризму. З 1 січня 2007 року Федеральне співтовариство та пов'язані з ним регіональні робочі групи також відповідають за оцінку якості та класифікацію в галузі «фермерських та сільських свят» та присуджують загальнонаціональну нагороду за якість квартир, будинків для відпочинку та приватних кімнат у сільській місцевості (BAG) [10; 12].

Велика Британія. Згідно з офіційною інформацією звіту Департаменту довкілля, продовольства та сільського господарства (DEFRA), у 2019 році туристи витратили близько 11,2 млрд. фунтів стерлінгів у сільській місцевості, у секторі було зайнято понад 472 670 осіб, працевлаштованих у 57 000 підприємствах. Таким чином, офіційна статистика свідчить про важливий внесок сільського туризму в індустрію туризму та економіку Великої Британії в цілому. Через це галузь перебуває під пильною увагою уряду, на всіх рівнях управління було розроблено та прийнято кілька стратегічних документів. Крім цього, на політику внутрішнього туризму, у тому числі на сільських територіях, у Великій Британії впливають міжнародні організації [15].

DCMS є головною організацією в уряді Великої Британії, яка відповідає за загальний розвиток та просування туристичного сектору. Важливо згадати Партнерства місцевих підприємців, створення яких було ініційовано в Англії в 2011 році в рамках нової стратегії розвитку сільських територій. Вони розглядають туризм (головним чином сільський) як інструмент економічного зростання та розвитку спільноти. У країні діє 39 таких добровільних партнерств. Також діють організації щодо розвитку територій «на місцях» (DMO). За великим рахунком, основна робота з розвитку туризму на окремо взятих територіях ведеться саме цими

організаціями у співпраці з регіональними та муніципальними органами влади.

Польща. За розвиток туризму у Польщі відповідає Міністерство спорту та туризму у співпраці з Польською туристичною організацією (ПТО). ПТО займається просуванням країни як привабливого туристичного спрямування, розробкою стратегічних та практичних планів щодо розвитку туризму, моніторингом та оцінкою галузі, розвитком інфраструктури, а також об'єднує зацікавлені сторони на всіх рівнях – від національного до місцевого.

У розвитку туристичних функцій сільських районів важливу роль відіграють заходи, що здійснюються різними організаціями: профільними місцевими та регіональними туристичними, сільськими районними адміністраціями, організаціями з охорони культурної спадщини, що координуються на центральному рівні міністерством туризму у співпраці з міністерством сільського господарства та розвитку сільських районів. Серед загальнонаціональних неурядових організацій – згадана вище Польська федерація сільського туризму «Gospodarstwa Gościnne» та Європейський центр органічного сільського господарства та туризму – ECEAT.

Створення у сільській місцевості умов, привабливих для життя, роботи, відпочинку і ведення свого бізнесу є частиною стратегії розвитку. Так, у «Стратегії відповідального розвитку» передбачається «Підтримка послуг, що сприяють розвитку несільськогосподарських функцій фермерських господарств (туризм, освіта, охорона здоров'я, догляд тощо)». «Програма розвитку туризму на 2023 рік» включає використання природних та ландшафтних ресурсів для розвитку конкурентоспроможного та інноваційного туризму через підтримку підприємств, організацій та установ, а також ініціатив туристичного сектору відповідно до принципів сталого розвитку [6].

Міністерство сільського господарства та розвитку сільських районів ініційувало проєкт «Відпочинок на селі», метою якого є створення позитивного іміджу сільської місцевості як туристичного спрямування, що пропонує різноманітні та цілорічні заходи для місцевих та іноземних туристів. Сільські райони займають особливе місце у кулінарному туризмі, оскільки відпочинок у сільській місцевості асоціюється з близькістю природи, чистим довкіллям та здоровими та екологічно чистими продуктами харчування. Для сучасного туриста можливість скуштувати сільську їжу є справжньою пам'яткою. При продажі страв домашнього приготування застосовуються певні санітарні вимоги, при необхідності мають бути передбачені відповідні засоби підтримки належної гігієни персоналу.

Посилення екологічних вимог ведення сільського господарства, екологічно орієнтована

модернізація промислових підприємств, навіть тих, які традиційно спричиняють найбільше забруднення, модернізація транспорту дозволяють якісно покращувати екологічні параметри господарювання. Зважаючи на перехід до парадигми сталого розвитку в усіх сферах суспільного життя, зокрема і в індустрії гостинності та туризму.

Проекти розвитку сільського туризму фінансуються за рахунок спеціалізованих програм підтримки по лінії розвитку сільських територій, сільського господарства, економіки, іноді туризму. Як правило, таке фінансування передбачає участь ЄС у співфінансуванні із конкретною країною. На рівні країн можуть бути виділені кошти на цільові програми, або через спеціалізовані фонди, або у вигляді цільових субсидій, але зазвичай це

комбінація фінансових інструментів, оскільки галузь розвивається на стику міністерств і відомств.

Сільський туризм – це рушійна сила розвитку територій, інструмент створення робочих місць, нових можливостей для малого та середнього сільського бізнесу. Важливо своєчасно на етапі стратегічного планування розуміти загрози від розвитку туризму (у чому дуже допомагає вивчення досвіду деяких країн та територій світу) та превентивно вживати заходів щодо зниження негативних ефектів (масовий туризм, величезна кількість сміття, погіршення екологічної ситуації, зростання цін тощо), максимально розкриваючи позитивний потенціал. Детальна таблиця позитивних та негативних наслідків розвитку сільського туризму – у таблиці 1.

Таблиця 1

Наслідки розвитку сільського туризму для об'єднаних територіальних громад

Група стейкхолдерів	Позитивний ефект	Негативний ефект
Економіка		
Місцеві мешканці	<ol style="list-style-type: none"> Нові робочі місця Нові джерела доходу Формування стимулюючого бізнес-середовища (включаючи сферу послуг, виробництво, торгівлю) та ринок місцевих продуктів (продукти харчування, сувеніри тощо) Розвиток інфраструктури (електрика, транспорт, водопровід) та технологій (мобільний зв'язок, інтернет) Стимул для власного професійного зростання та розвитку 	<ol style="list-style-type: none"> Робота, як правило, сезонна або на неповний робочий день Деякі види робіт вимагають спеціальних знань, навичок, кваліфікації Зростання прожиткового мінімуму в поселенні (зростають ціни на нерухомість, землю, продукти харчування та послуги, оренду житла)
Органи місцевого самоврядування	<ol style="list-style-type: none"> Диверсифікація сільського господарства Підвищення кількості платників податків Підвищення інвестиційної привабливості території Підтримка вищих органів влади Міжсекторна взаємодія між туризмом, сільським господарством, транспортом, торгівлею та іншими галузями економіки – кластерний розвиток 	<ol style="list-style-type: none"> Додаткове навантаження на інфраструктуру, яке не було спочатку передбачено (у тому числі полігони відходів, дороги, водопроводи тощо) Додаткові обсяги роботи через запит на розвиток соціальної інфраструктури Залежність від туризму – зниження інтересу до розвитку таких галузей, як сільське господарство, фермерство, виробництво та переробка
Соціокультурна сфера		
Місцеві мешканці	<ol style="list-style-type: none"> Підвищення якості життя Розвиток торгівлі в селі (у тому числі поява якісних аптек, інших соціально значущих товарів) Розвиток інфраструктури – пошта, лікарня, поліція Місцеві мешканці починають цікавитись своїми традиціями, культурою, історією місцевості Культурний обмін Більша кількість заходів – у тому числі цікавих для місцевих жителів Приїзд нових мешканців на ПМП з новими знаннями, досвідом (можуть навчати місцевих жителів, у тому числі дітей, ремесел, мов, творчості, танців тощо) Табори та програми для туристів влітку у тому числі відкриті для місцевих дітей Підвищення побутових стандартів 	<ol style="list-style-type: none"> Погіршення криміногенної ситуації, зниження рівня безпеки, вандалізм Не кожен мешканець села працюватиме в туризмі, отже, не кожного порадує розвиток туризму, для когось це буде додатковим навантаженням Коммодифікація культури та традицій Конфлікти між місцевими мешканцями та туристами Занадто велика кількість туристів у селі у високий сезон Нестача тиші та спокою Руйнування звичайного життя (під час високого сезону) Зміна цінностей – жага до наживи Конкуренція та заздрість

Джерело: узагальнено авторами на основі [8; 12; 14]

Щоб мінімізувати негативний вплив на матеріальну та нематеріальну спадщину регіонів і мати можливість фіксувати та оцінювати зміни, при розробці регіональних стратегій або проєктів розвитку туризму корисно:

1. Визначити туристичні пам'ятки; провести оцінку або переоцінку туристичних пам'яток на підставі реального потенціалу та значущості (у тому числі економічної, культурної, історичної); винести рекомендації щодо просування чи покращення справжнього використання у туризмі; провести оцінку економічної ефективності їх максимально ефективного сталого використання у туризмі; визначити кількість людей, зайнятих у туризмі та рівень їх підготовки та можливі способи підвищення професійного рівня.

2. Враховувати, що зростання туристичного припливу будь-якого походження позитивно впливає економіку регіону безпосередньо через загальні надходження споживання, а побічно – через контакти та місцеві двосторонні культурні впливи, знання місцевих економічних цінностей та потенційних можливостей для бізнесу, працевлаштування у сфері послуг, створення сприятливого іміджу тощо. Але є негативний ефект – і якщо його не враховувати, позитивний ефект значно знижується чи може зникнути через деякий час.

3. Якість важливіша за кількість – це загальна світова тенденція, яку вже сьогодні слід брати до уваги при розвитку сектора, особливо сільського туризму. У тому числі це стосується такої теми, як класифікація засобів розміщення. Вона має бути добровільна, враховувати особливості саме сільських об'єктів розміщення, проте стимулювати власників підвищувати рівень якості, стимулювати в цілому території до розвитку та благоустрою.

4. Професійний маркетинг та брендинг територій, якісний туристичний продукт, що відповідає світовим стандартам та вимогам – основа економічно ефективної стратегії.

5. Пілотний проєкт (проєкти) за участю пілотних регіонів – на кошти, що виділяються на підтримку нових статей закону в частині розвитку сільського туризму дозволять здійснити відпрацювання методик розвитку та просування, вивчення нюансів, відпрацювання практичного досвіду, можливість аналізувати та вивчати процес з метою аналізу та розробки рекомендацій для ширшої території (приклад – проєкт Фінляндії).

Фактори, що впливають на розвиток сільського туризму по суті, ті ж, що впливають на розвиток усієї туристичної галузі та в цілому економіки різних рівнів. Туризм – це великою мірою робота саме на місцях, отже, при прийнятті будь-яких нормативних документів центральними органами влади, надзвичайно важливо розуміти ситуації в регіонах, прагнути дати максимальні повноваження місцевим органам влади.

Висновки з проведеного дослідження.

Важливою особливістю сільського туризму є комплексність та невіддільність цієї галузі від транспорту, довілля, освіти, культуру, сільського господарства, сучасних цифрових технологій тощо. Сільський туризм розглядається більш комплексно та широко, ніж частина галузі туризму та скоріше є інструментом розвитку та підтримки сільських територій (повсюдно) та фермерства (у деяких країнах особливо). Досвід всіх проаналізованих нами країн Європи свідчить, що сільський туризм є важливим інструментом та активно підтримують його розвиток через спрощення бюрократичних процедур, податкові пільги та інші фінансові інструменти.

Отже, сільський зелений туризм базується на використанні екологічного сільського господарства та характерної сільської культури в якості рекреаційних ресурсів. Принциповою особливістю зазначеного виду туризму є значення естетики, екології та економіки сільських територій в забезпеченні їхнього сталого розвитку. В міжнародній практиці сільський туризм або регулюється на законодавчому рівні як окрема галузь, або вписаний у загальне туристичне регулювання країни, однак в обох випадках він є частиною політики диверсифікації сільського господарства, розвитку місцевих співтовариств, тобто розглядається більш комплексно та широко, ніж частина галузі туризму.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безугла Л.С. Сільський зелений туризм: тенденції розвитку національного туристичного бізнесу. Сучасні підходи до соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку суб'єктів національного господарства. Колективна монографія / з ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро : Пороги, 2020. С. 157–166.
2. Bezuhla L. Impact of the macro environment on the ecotourist infrastructure. *Journal «Green, Blue & Digital Economy Journal»*. 2020. Vol. 1. No. 2. P. 33–38. <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2020-2-6>
3. Holland R., Khanal A. R., Dhungana P. Agritourism as an Alternative On-Farm Enterprise for Small U.S. Farms: Examining Factors Influencing the Agritourism Decisions of Small Farms. *Sustainability*. 2020. №. 14(7). P. 4055. DOI: <https://doi.org/10.3390/su1407405>
4. Koshkaldal I., Utenkova K., Herman L., Vasilieva L. Atamas O. Management of Economic Security of the Ukraine 's Agricultural Sector in the Conditions of Globalization. *IJIEPR*. 2022. №. 33 (1). P. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.22068/ijiepr.33.1.1>
5. Kalchenko S., Hutorov A., Bezuhla L., Leushina O., Popova T., Dorokhov O. Managing the socio-economic development of small forms of green tourism. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series II: Forestry, Wood Industry, Agricultural Food Engineering*. 2021. Vol. 14 (63) 1. P. 141–152. DOI: <https://doi.org/10.31926/but.fwife.2021.14.63.1.13>
6. Bieloborodova M. The role of rural tourism in the sustainable development of local hromadas. *Науковий*

журнал «Економіка і регіон». 2022. № 4 (87). С. 86–94. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2786](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2786)

7. Menshov O., Kruglov O., Vyzhva S., Horoshkova L., Pereira P., Pastushenko T., Dindaroglu T. Landscape Position Effects on Magnetic Properties of Soils in the Agricultural Land Pechenigy, Ukraine. *Earth Systems and Environment*. 2021. Vol. 5 (3). P. 739–750. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41748-021-00240-7>

8. Fengbiao Shang, Wenjie Zhu. Planning of ecological agricultural tourist attractions based on the concept of circular economy. *Acta Agriculturae Scandinavica, Section B – Soil & Plant Science*. 2022. Vol. 72:1. P. 538–552. DOI: <https://doi.org/10.1080/09064710.2021.2021278>

9. Зима О.Г., Голуб М.О. Категорійно-понятійні особливості екологічного, зеленого, сільського туризму. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. С. 241–245.

10. Ксьонжик І. В. Діяльність підприємств сільського зеленого туризму: зарубіжний досвід і національні особливості. *Modern Economics*. 2021. № 27(2021). С. 70–76. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-09).

11. Ferreira D.I.R., Sánchez-Martín J-M. Agricultural Landscapes as a Basis for Promoting Agritourism in Cross-Border Iberian Regions. *Agriculture*. 2022. № 12. Вип. 5. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture12050716>

12. Gutkevych S., & Haba M. Rural Green Tourism: Current Trends and Development Prospects. *Information & Media*. 2020. № 89. P. 116–133. DOI: <https://doi.org/10.15388/Im.2020.89.44>

13. Kulusjärvi O. Towards a poststructural political economy of tourism – A critical sustainability perspective on destination development in the Finnish North. *Nordia Geographical Publications*. 2019. №48. Vol. 3. P. 1–108.

14. Cabaleiro Besada A., Araújo Vila N., Fraiz Brea J. A. Degree of development of rural tourism in Galicia: The complementary offer as the key to success. *Revista Galega De Economía*. 2019. № 8. Vol. 1. P. 13–30. DOI: <https://doi.org/10.15304/rge.28.1.6188>

15. Король М.М., Кадар А.І. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9401> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.2>

REFERENCES:

1. Bezuhla, L. (2020). Silskyi zelenyi turizm: tendentsii rozvytku natsionalnoho turystychnoho biznesu. Suchasni pidkhody do sotsialnoekonomichnoho, informatyynoho ta naukovo-tekhnichnoho rozvytku sub'iektiv natsionalnoho hospodarstva. Kolektyvna monohrafiia [Rural green tourism: trends in the development of national tourism business. Suchasni pidkhody do sotsial'noekonomichnoho, informatyynoho ta naukovo-tekhnichnoho rozvytku sub'iektiv natsional'noho hospodarstva]. Dnipro: Porogy, pp. 157–166.

2. Bezuhla, L. (2020). Impact of the macro environment on the ecotourist infrastructure. *Green, Blue & Digital Economy Journal*, vol. 1, no. 2, pp. 33–38.

3. Holland, R., Khanal, A. R., & Dhungana, P. (2022). Agritourism as an Alternative On-Farm Enterprise for Small U.S. Farms: Examining Factors Influencing the Agritourism Decisions of Small Farms. *Sustainability*, vol. 14(7), pp. 4055. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14074055>

4. Koshkalda, I., Utenkova, K., Herman, L., Vasilieva, L., & Atamas, O. (2022). Management of Economic Security of the Ukraine 's Agricultural Sector in the Conditions of Globalization. *IJIEPR*, no. 33 (1), pp. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.22068/ijiepr.33.1.11>

5. Kalchenko, S., Hutorov, A., Bezuhla, L., Leushina, O., Popova, T., & Dorokhov, O. (2021). Managing the socio-economic development of small forms of green tourism. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series II: Forestry, Wood Industry, Agricultural Food Engineering*, vol. 14 (63) 1, pp. 141–152. DOI: <https://doi.org/10.31926/but.fwiafe.2021.14.63.1.13>

6. Bieloborodova, M. (2022). The role of rural tourism in the sustainable development of local hromadas. *Naukovyy zhurnal "Ekonomika i rehion"*, no. 4(87), 86–94. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4\(87\).2786](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.4(87).2786)

7. Menshov, O., Kruglov, O., Vyzhva, S., Horoshkova, L., Pereira, P., Pastushenko, T., & Dindaroglu, T. (2021). Landscape Position Effects on Magnetic Properties of Soils in the Agricultural Land Pechenigy, Ukraine. *Earth Systems and Environment*, vol. 5 (3), pp. 739–750. DOI: <https://doi.org/10.1007/s41748-021-00240-7>

8. Fengbiao, S., & Wenjie, Z. (2022). Planning of ecological agricultural tourist attractions based on the concept of circular economy. *Acta Agriculturae Scandinavica, Section B – Soil & Plant Science*, vol. 72:1, pp. 538–552, DOI: <https://doi.org/10.1080/09064710.2021.2021278>

9. Zyma, O.H., & Holub, M.O. (2015). Katehoriino-poniatiini osoblyvosti ekolohichnoho, zelenoho, silskoho turizmu [Categorical and conceptual features of ecological, green, rural tourism]. *Biznes Inform*, vol. 1, pp. 241–245.

10. Ksonzhyk, I. (2021). Diialnist pidpriemstv silskoho zelenoho turizmu: zarubizhnyi dosvid i natsionalni osoblyvosti [Activities Of Rural Green Tourism Enterprises: Foreign Experience And National Peculiarities]. *Modern Economics*, vol. 27(2021), pp. 70–76. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-09).

11. Ferreira, D.I.R., & Sánchez-Martín, J-M. (2022). Agricultural Landscapes as a Basis for Promoting Agritourism in Cross-Border Iberian Regions. *Agriculture*, vol. 12(5), p. 716. DOI: <https://doi.org/10.3390/agriculture12050716>

12. Gutkevych, S., & Haba, M. (2020). Rural Green Tourism: Current Trends and Development Prospects. *Information & Media*, vol. 89, pp. 116–133. DOI: <https://doi.org/10.15388/Im.2020.89.44>

13. Kulusjärvi, O. (2019). Towards a poststructural political economy of tourism – A critical sustainability perspective on destination development in the Finnish North. *Nordia Geographical Publications*, vol. 48 (3), pp. 1–108.

14. Cabaleiro Besada, A., Araújo Vila, N., & Fraiz Brea, J. A. (2019). Degree of development of rural tourism in Galicia: The complementary offer as the key to success. *Revista Galega De Economía*, vol. 28(1), pp. 13–30. DOI: <https://doi.org/10.15304/rge.28.1.6188>

15. Korol, M., & Kadar, A. (2021). Analiz yevropeiskoho dosvidu orhanizatsii zelenoho turizmu [Analysis of European experience with rural tourism]. *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9401> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.10.2>